

ovocie, lebo len to, čo sa ťažko rodí a čo sa z trpezlivosti rodí, má hodnotu pre človeka a dejinnú trvácnosť.

Blížiac sa voľby prinesú ostrý boj. Bude to boj dvoch ideológií - demokratickej a komunistickej. Chceme tento boj viesť korektne a čestne, podľa prania p. prezidenta republiky dr. Beneša. Ale v prípade, že KSS siahne po nečestnom spôsobe volebného boja, vyhradujeme si urobiť patričné protiopatrenia. Je preto bezpodmienečne potrebné zbierať materiál kompromitujúci členov KSS, prehmaty v národných výboroch a NB, ako i rôzny iný materiál, ktorý pošlite na ÚSDS - politické odd. urýchlene /najneskoršie do konca februára/. Tento materiál bude použitý len v krajnom prípade.

Blíži sa deň ozajstnej slobody a demokracie. Len vydržať a nestrácať nervy. Sme presvedčení, že chápete význam boja o demokraciu, že chápete, že tu ide o čosi viac, ako mocenské pozície politické.

Tieto voľby rozhodnú na viac rokov o politickom zameraní našej vlasti. Preto je treba chápať vec veľmi vážne a vysvetliť najmä ľuďom indiferentným, ako i tým, ktorí očakávajú nové strany, že trucom najmä tým, že sa nezúčastnia volieb, nepomôžu ani sebe, ani demokracii, ale KSS.

Kladíme preto tajomníkom i funkcionárom strany na starosť, aby sa čo najviac venovali členstvu, aby čím častejšie navštevovali MO(miestne organizácie) DS a aby pri voľbách výborov MO(miestnych organizácií) DS a OO(okresných organizácií) DS dbali na to, aby sa na vedúce miesta dostali ľudia charakterní, nezaťažení minulosťou, čestní a pracovití.

Prajeme Vám mnoho zdraru v tomto konečnom štádiu boja za slobodu, demokraciu a poriadok.

Dr. Jozef Kyselý v. r.

v z. generálneho tajomníka

Slovenský národný archív Bratislava, f. 403 - 97 - 3.

Dokument č. 36

„Košické memorandum“ o problémoch pri formovaní Strany práce z 2. februára 1946.

Titl.

Ústrednému akčnému výboru a Ústrednému sekretariátu

„Strany práce na Slovensku“

v Bratislave

Molotovova ul. č. 2.

Oblasťný akčný výbor „Strany práce na Slovensku“ v Košiciach na svojom zasadnutí dňa 2. febr.(uára) t. r., po vypočutí referátu oblasťného tajomníka, súdr.(uha) Ličku konštatoval:

1/ Na zasadnutie Ústredného akčného výboru v Bratislave nebol pozvaný jediný náš delegát s.(údruh) Dr. Andrej Markus, proti čomu sa ohradzujeme. Odhliadnúc od toho, že v delegovaní tohto jediného zástupcu do Ústr.(edného) akčného výboru za druhé najväčšie

mesto Slovenska nevidíme politicky prezieravý postoj k poslaniu Strany na východe, žiadame, aby sa také opomenutie v budúcnosti neopakovalo.

2/ Vo Vašom pôvodnom úmysle - menovať na tajomnícke miesto v Košiciach bez nášho súhlasu ľudí, s tunajšími pomermi neoboznámených - vidíme nedostatok dobrej vôle budovať Stranu spolu s nami zhora i zdola. Tento Váš postup musíme klasifikovať ako nedemokratický a ako totalistický pokus. Váš postup bol tým nedôstojnejší, že bol zmarený zistením príbuzenského pomeru nami ustanovenej osoby k istej vedúcej politickej osobnosti nášho hnutia. My len pre poriadok konštatujeme, že sme pri výbere nášho kandidáta na tejto okolnosti nestavali. Vami vydané „Organizačné pokyny“ nám správnosť nášho jednanja len potvrdili.

3/ Nové rozdelenie oblastí, odlišné od nami vypracovaného plánu, deklasovalo Košice na bezvýznamné provinčné mesto, čo sa nestalo v histórii Soc.(iálno) dem.(okratickej) strany ani za Maďarska, ani za prvej Republiky. Odhliadnúc od toho, že ste pri rozdelení oblastných kompetencií nerešpektovali ani politické hranice okresu, týmto odmocnením našich zástojov vzali ste nám politickú váhu ako protipartnerom komunistov a demokratov, ktorí majú tu najmocnejšie bašty a organizačné centrum a pouvoirrom najmenej pre celú bývalú košickú veľžupu. Nakoľko nemienime organizovať - až na mizivé percento - inonárodných príslušníkov, táto umele vytvorená, poťažne žiadnou tradíciou nepodopretá a hospodársko - sociálnymi momentmi neopodstatnená oblasť, zredukuje postavenie Košíc v našom hnutí na minimum. Preto skôr, kým by sa ukázali negatívne a pre stranu škodlivé stránky tohto Vášho rozhodnutia, žiadame rozšíriť kompetenciu Košíc podľa návrhu, predneseného našimi delegátmi na ustanovujúcej schôdzi dňa 20. jan.(uára) t. r. V súvislosti s tým prívukujeme aj to, že naše zastúpenie v Ústred.(nom) akč.(nom) výbore nie je úmerné tu opísaným skutočnostiam. Košice musia byť východoslovenskou protiváhou Bratislavy a druhou najväčšou oblasťou s primeraným zastúpením vo vedení. Nesmieme zabúdať, že pre nešťastnú taktiku i personálnu politiku Soc.(iálno) dem.(okratickej) strany za prvej Republiky, bude vých.(odné) Slovensko v širšom chápaní po prvý raz voliť socialisticky, ak musí Strana zabezpečiť rozumnou decentralizáciou zastúpenie, úmerné jeho významu.

4/ Uznávajúc význam a poslanie ústredného orgánu Strany „Hlas práce“, nemôžeme nevyzdvihnúť súrnu potrebu košického oblastného denníka Strany, ktorý pri svojom regionálnom zástoji musí byť aj dôstojnou protiváhou tu vychodiacej „Východoslovenskej pravdy“ a „Demokrata“. Konečne ani železničné spojenie s Bratislavou nie je ešte také, aby ústredný orgán mohol do jednotlivých miest našej oblasti dochádzať súčasne s košickou tlačou iných strán. Preto žiadame, aby nám ústredie zabezpečilo vo forme písomného prehlásenia primeranú dotáciu pre tlač, propagandu a organizačné potreby Strany. Redakčný personál sme si zorganizovali sami a jeho prevažná časť sú bezplatní spolupracovníci.

5/ Pri tejto príležitosti vraciame sa k ustanovujúcej schôdzi Strany dňa 20. jan.(uára) t. r. konštatujúc, že nás prekvapila snaha postaviť nás pred hotové veci, poťažne žiadať našich delegátov o ich bezvýhradné schválenie. Aj tu chybovala predporada s nami, ktorá mohla predísť rôznym nežiadúcim improvizáciám. Organizačné hnutie má vyvierať z vôle nás všetkých, i keď je centrálné riadené. Doktríny a šablóny sú síce tvorené ústredne, no taktika je daná nedeklasujúcim regionalizmom. Musí byť podopretá znalosťou krajovej sociografie, hospodárskych, duchovných, náboženských, nárečových a národopisných odlišností, nehovoriac ani o veciach citu a sentimentu. Toto sú všetko veľmi dôležité momenty v potrebnej decentralizácii metód.

6/ Náš „oblastný akčný výbor“, vychádzajúc z optimálnejších predpokladov Vášho porozumenia, pracoval na spoločnom diele už od jesenných mesiacov s elánom, ktorému možno ďakovať, že máme len v Košiciach už vyše tisíc prihlásených členov. Tým väčšie je

naše podivenie, že ste nám poslali len 150 legitimácií. Aj v tomto negatívnom momente musíme vidieť zaznávanie Košíc v našom politickom hnutí, poľahke umelé odbúravanie ich významu.

7/ Musíme ich dôrazne upozorniť, že politická a duchovná prevýchova východoslovenského ľudu, tak dôležitá pre konečnú syntézu slovenskej society, vyžaduje, aby mala naša strana v Košiciach mocnú a reprezentatívnu oblastnú politickú centrálu, ktorá by zdolala tak konkurenciu iných strán, ako aj špeciálne východoslovenské myslenie, maďarskou propagandou proti Republike tak často zneužívané.

8/ Konštatujeme, že doterajšia - nie práve úspešná - naša spolupráca je len jednosmerná, čiže ide len od nás. Pokladáme preto každé ďalšie otáľanie s vystriedaním smeru za škodlivé tak Strane, ako aj demokracii, na ktorú sa v boji navonok i v snahe o konsolidáciu v lone Strany neprestaneme odvolávať.

9/ Konštatujeme, že tunajší „Oblastný akčný výbor“ Strany pokračuje pri výbere vedúcich osôb nášho hnutia prísne v duchu výsledkov nášho národného povstania, preto žiadame, aby naše rozhodnutia boli aj v tomto smere rešpektované, poľahke, aby bez nášho súhlasu neboli autoritatívne korigované.

Keď sa na tomto memorande nášho „Oblastného akčného výboru“ uznášame, konáme tak s vedomím, že poslúžime tým záujmom Strany. Osvedčujeme sa, že nás nevedli žiadne vedľajšie ambície, ani nie predimenzovaná autochtonnosť, naopak, že po spravodlivejšom usporiadaní našej participácie na právach a povinnostiach, chceme byť najdisciplinovanejšou skupinou politického a duchovného ústrojenstva našej strany.

So súdružským pozdravom

nečitateľné podpisy

predseda tajomník podpredseda

Slovenský národný archív Bratislava, f. Sociálna demokracia na Slovensku, a. j. 44.

Dokument č. 37

Žiadosť J. Kramára o povolenie založiť „Roľnícku politickú stranu“ z 1. 3. 1946. a list J. Rizmana z 8. 3. 1946 J. Ďurišovi s podporným stanoviskom k založeniu strany.

s. Bašťovanský (napísané perom)

Jozef Kramár, roľník

Štiavnička dňa 1. III. 1946.

Štiavnička pri Sučanoch.

Vec: Žiadosť o povolenie založiť

„Roľnícku politickú stranu“

Titl.